

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

23.11.2022. Nr. 1.7-2/1131

Uz 01.09.2022 Nr. BNP/2022/4.7/1553/N

Bauskas novada pašvaldībai

Par SIA "Bauskas siltums"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Bauskas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) sagatavoto izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) un pieņemto lēmumu par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā SIA “Bauskas siltums” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegusi biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSUA), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Kapitālsabiedrībā.

LSUA cita starpā norādījusi, ka siltumapgāde ir stratēģiski svarīga nozare, jo nodrošina sabiedrisko pakalpojumu un šajā nozarē infrastruktūras attīstībai ir nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku, kā arī siltumapgāde ir nozare ar augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām, jo patērētāji ir iedzīvotāji un standarta pazemināšana nav pieļaujama.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % Kapitālsabiedrības kapitāldaļu pieder Pašvaldībai¹.

Kapitālsabiedrības statūtos ir norādīti šādi komercdarbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram:

Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana 35.30;

Iekārtu remonts 33.12;

Cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana 43.22;

¹ <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/43603001681>

Citu inženiersistēmu montāža 43.29;
Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana 68.20;
Citi specializētie būvdarbi 43.90;
Citur neklasificētie specializētie būvdarbi 43.99;
Inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas 71.12;
Tehniskā pārbaude un analīze 71.20.

Izvērtējumā tiek paskaidrots, ka Kapitālsabiedrības galvenais pamatdarbības veids ir siltumenerģijas ražošana, sadale, pārvade un realizācija Bauskas pilsētā, proti, Kapitālsabiedrība nodrošina centralizēto siltumapgādi Bauskas pilsētai, izmantojot savā īpašumā esošos siltumapgādes tīklus. No kopējiem Kapitālsabiedrības ieņēmumiem 98 % tiek gūti no siltumenerģijas realizācijas.

Savukārt attiecībā uz Kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrība Bauskā sniedz ēku iekšējo siltumapgādes sistēmu apkalpošanas pakalpojumu, kā arī siltum maiņu skalošanas pakalpojums, cita starpā arī ēkās, ar kurām nav noslēgts līgums. Kapitālsabiedrība nodrošina arī tiešos norēķinus ar dzīvokļu īpašniekiem.

Izvērtējumā konstatēts, ka Kapitālsabiedrība neveic komercdarbību visās statūtos norādītās nozarēs, līdz ar to tiek secināts, ka Kapitālsabiedrībai būtu jāveic izmaiņas statūtos un jānorāda tikai tie komercdarbības veidi, kuros Kapitālsabiedrība faktiski darbojas. KP vērtējumā šāda Kapitālsabiedrības rīcība būtu atbalstāma.

Veicot Kapitālsabiedrības ekonomisko izvērtējumu tiek norādīts, ka 2020. gadā Kapitālsabiedrības apgrozījums ir sasniedzis 1 361 215 EUR, bet peļņa 4 404 EUR, savukārt 2021. gadā Kapitālsabiedrības apgrozījums ir bijis 1 584 047 EUR, bet peļņa 40 414 EUR. Tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība un papildu darbības tiek finansētas no Kapitālsabiedrības līdzekļiem un Kapitālsabiedrība nesaņem ne valsts, ne pašvaldības budžeta dotācijas zaudējumu segšanai.

Izvērtējumā norādīts, ka kapitālsabiedrība darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, tā savas kompetences ietvaros veic likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktos, no pašvaldības autonomajām funkcijām izrietošos uzdevumus – organizē iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (siltumapgāde, ūdensapgāde un kanalizācija). Vienlaikus norādīts, ka Pašvaldībai, ievērojot konkrētās nozares normatīvo aktu prasības, ir rīcības brīvība savu autonomo funkciju realizēšanā, veicot konkrētās darbības pašai, nolīgāt komersantus vai uzdot to Pašvaldības komersantiem. Pašvaldības funkciju nepildīšana var aizskart katra sabiedrības locekļa un sabiedrības intereses kopumā. Taču, nolīgstot privātpersonu dibinātus komersantus, Pašvaldība ir atbildīga par konkrēto uzdevumu izpildi atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmajai daļai.

Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka Pašvaldības līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir saglabājama esošajā statusā, jo Kapitālsabiedrības darbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Siltumapgāde

Kapitālsabiedrība nodrošina kvalitatīvu centralizēto siltumapgādi Bauskas pilsētai, nodrošinot siltumenerģijas ražošanas, sadales, pārvades un realizācijas pakalpojumus,

izmantojot savā īpašumā esošos siltumapgādes tīklus. No kopējiem Kapitālsabiedrības ieņēmumiem 98 % tiek gūti no siltumenerģijas realizācijas.

Izvērtējumā sniegta informācija, ka Kapitālsabiedrība darbojas dabiskā monopola apstākļos un ir vienīgais uzņēmums, kas sniedz centralizētus siltumapgādes pakalpojumus Bauskas pilsētā. Kapitālsabiedrības siltumapgādes darbības zona aptver Bauskas pilsētas administratīvo teritoriju, un 65 % iedzīvotāju tiek nodrošināti ar centralizēto siltumapgādi. Kapitālsabiedrībai piederošo siltumtīklu kopējais garums ir 9,5 km un 100 % siltumtīklu ārējie tīkli ir izbūvēti no rūpnieciski izolētām caurulēm pēc bezkanāla tehnoloģijas. Siltumapgādes tīkli pirms piederības robežas piegādātāja pusē ir Kapitālsabiedrības īpašums un to uzturēšanu veic siltumenerģijas piegādātājs. Gandrīz 70 % no uzņēmuma piegādātās siltumenerģijas tiek izmantota dzīvojamo māju apkurei un karstā ūdens sagatavošanai, bet 30 % tiek izmantoti nedzīvojamo ēku siltumapgādei.

KP konstatē, ka Kapitālsabiedrības pakalpojumu sniegšana ir ģeogrāfiski ierobežota, ņemot vērā sniedzamo pakalpojumu raksturu. Līdz ar to par iespējamo ģeogrāfisko tirgu Izvērtējuma ietvaros tiek uzskatīta Bauskas pilsēta.

KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, tādēļ šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības sniegtie pakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kas tiek sniegti tirgus nepilnības apstākļos.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, izvērtējumā nav sniegta informācija par citiem tirgus dalībniekiem, kas nodrošinātu vai būtu pauduši velmi šos pakalpojumus sniegt konkrētajā teritorijā. Tādējādi, tā kā konkrētajā teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumus, pirmšķietami var secināt, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam Kapitālsabiedrība, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību. Tomēr KP norāda, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, tādējādi gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt privātie tirgus dalībnieki, Kapitālsabiedrībai atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam būs jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Papildpakalpojumi

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP jau vairākkārt savos izvērtējumos ir norādījusi, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju), vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā

pamatpakalpojums;

4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Izvērtējumā norādīts, ka papildpakalpojumu sniegšana ir 2021. gadā sastādījusi aptuveni 2 % no Kapitālsabiedrības kopējiem ieņēmumiem jeb 38 397 EUR.

Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju, Kapitālsabiedrība sniedz apsaimniekotājiem Bauskā ēku iekšējo siltumapgādes sistēmu apkalpošanas pakalpojumu, kā arī Kapitālsabiedrība nodrošina arī tiešos norēķinus ar dzīvokļu īpašniekiem.

Tiek paskaidrots, ka iekšējo siltumtīklu apkalpošanas pakalpojums tiek sniegts nelielā apjomā – 12 ēkām, kuras nav noslēgušas līgumu ar pašvaldības kapitālsabiedrību SIA “Vides serviss” vai citu privāto pakalpojuma sniedzēju, kur nepieciešamas specifiskāka tehniskā apkope un zināšanas, ar mērķi nodrošināt stabilu pakalpojuma darbību, neliekot nekādus šķēršļus citu uzņēmumu darbībai. Tā ir dzīvokļu īpašnieku brīva izvēle ar kuru uzņēmumu slēgt līgumu par iekšējo siltumtīklu apkalpošanu. Darbi tiek veikti ar mērķi nodrošināt stabilu pakalpojuma darbību, un iekļauj specifiskākas tehniskās apkopes, savukārt, to veikšanai nepieciešamas arī specifiskākas zināšanas. Privātie uzņēmumi, kuri varētu sniegt šo pakalpojumu, nav ieinteresēti to darīt, jo sadarbība ar daudzdzīvokļu māju īpašnieku kopību ir ārkārtīgi apgrūtināta smagnējo lēmumu pieņemšanas dēļ, bet izpildāmo pakalpojumu vai darbu apjomu ir neliels. Šī pakalpojuma veikšanai papildus darbaspēka vai finanšu resursi netiek piesaistīti, pakalpojums tiek sniegts, izmantojot Kapitālsabiedrībā esošos darbiniekus un instrumentus. Noteiktā maksa par pakalpojumu sedz arī materiālu izmaksas.

Nemot vērā, ka, sniedzot siltumtīklu apkalpošanas pakalpojumu izpildās visi priekšnoteikumi papildpakalpojumu sniegšanai, kā arī faktu, ka pakalpojums tiek sniegts nelielos apmēros, kas pirmšķietami nevarētu būtiski ietekmēt tirgu, KP nav iebildumu pret pakalpojuma sniegšanas turpināšanu.

Arī attiecībā uz Kapitālsabiedrības nodrošināto iespēju dzīvokļu īpašniekiem norēķināties bez starpniekiem par Kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem, KP nav iebildumi pret šāda pakalpojuma sniegšanu.

Nemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas KP aicina līdzdalības pārvērtēšanas ietvaros Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot, papildinot Izvērtējumu un iekļaujot tajā informāciju par izdarītajiem secinājumiem².

Kā arī, kā KP jau vērsa Pašvaldības uzmanību 30.09.2022. vēstulē Nr. 1.7-2/918, VPIL 88. panta otrajā daļā ietvertais “konsultēšanās pienākums” paredz, ka Pašvaldībai KP atzinums ir jāsaņem izvērtējuma veikšanas gaitā, nevis pēc Pašvaldības lēmuma pieņemšanas par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

Attiecīgi pēc KP atzinumu saņemšanas Pašvaldībai nepieciešams pārvērtēt, vai nav nepieciešams veikt grozījumus Pašvaldības pieņemtajos lēmumos par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

² Par izdarītajiem secinājumiem informējot KP.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis